

„Tettem, amit kellett, ahogy tudtam, ahogy lehetett...”

Kovács Géza sikerekről, kudarcokról, ügyvezetői és személyes tervekről

Minden tőle telhető el akar követni azért, hogy az előadó-művészeti intézmények finanszírozási rendje gyökeresen megváltozzon, s több évre tudjanak előre tervezni. Az edukációs programok fejlesztését és bővítését is lényeges feladatának tartja, akárcsak azt, hogy az új, induló kulturális televízióban is rendszeresen sugározzák az NFZ felvételeit. Kovács Géza rengeteg tervvel és elképzeléssel kezd majd neki szeptemberben az újabb öt évre szóló ügyvezetői megbízatásának a Nemzeti Filharmonikus Zenekar, Énekkar és Kottatár Nonprofit Kft. élén. S persze azért visszatekint az itt eddig eltöltött, több mint két évtizedes munkásságára is, hiszen jelentős időszak volt ez az együttesek életében, akárcsak az övében.

! Gondolom szép elismerés, hogy most a pályázatát teljesen egyhangúan, hét igen szavattal fogadta el a bírálóbizottság.

– Kicsit furcsa volt, hogy huszonegy év után még körmölnöm kellett, de úgy gondolom, ez így korrekt, senkinek se legyen örökidőre szóló latifundiuma. Arról nem is beszélve, hogy igazából már erre a pályára is pályázattal kerültem. Amikor ugyanis a MÁV Zenekarnál lettem igazgató, ők voltak az elsők, akik pályázat útján keresték meg a megfelelő vezetőt. Jó volt most kicsit megállni, visszaneézni, s elgondolkodni azon, hogyan is képzelem el a jövőt. Remek érzés ez a támogatottság is, mind a szakma, mind a munkatársak részéről. De hozzá kell tegyem, minél több időt töltök ebben a hivatásban, annál kevésbé tudnám megmondani, igazából mi a titka... Persze, szeretni kell azt, amit csinálunk, és jó munkatársakra is szükség van, akik örömmel végzik a munkájukat. Nekem nagyon jó iskolám volt a MÁV, ahol igazán meghittek voltak az emberi viszonyok.

! A Nemzeti Filharmonikusok, azaz még az Állami Hangversenyzenekar élén azonban számos nem túl népszerű intézkedést, átalakítást kellett levezényelnie...

– Két nehéz időszak is akadt, '96–'97, majd 2000–2001 között. Az szinte pokoljárás volt mindenkinek, hiszen mindent meg

kellett változtatni, legfőképpen a szemléletet. Akkor, amikor idekerültem, a zenével kapcsolatos alázatot kellett visszacsempészni a zenekar gondolkodásába. Nem hiszem, hogy mindezt még egyszer képes lennék végigcsinálni. A kórusnál más volt a helyzet, teljesen más szemléletű közösségként működött, s ma is az. Meg tudták őrizni azokat az emberi viszonyokat, amelyek sokszor meghatóak, hiszen elhunyt kollégáik családjáról még mindig gondoskodnak, s megülik együtt az ünnepeket.

! Most viszont éppen a kórusnál zajlik egy hatalmas átalakulás, hiszen oly sok év után új vezető karnagyot kaptak, Antal Mátyás pozícióját Somos Csaba vette át.

– Érdekes a kórus eddigi története. Egykori magjának, amely még az Állami Népi Együtteshez tartozott, írta Kodály Zoltán a Kállai kettőst. A nyolcvanas évek közepén aztán az ÁNE repertoárja megváltozott, s ott maradt a kórus munka nélkül. Hosszú viták után a Filharmónia legendásan tisztességes igazgatója, Lakatos Éva döntött úgy: átveszi őket. Az Állami Énekkar első évei sem voltak könnyűek, s aztán egy hirtelen jött ötlettől vezérelve, a zenekarnál asszisztensi feladatokat ellátó, a Budapesti Kórusal már eredményeket produkáló Antal Mátyást bízták meg a kórus vezetésével. Ő kiváló énekkart faragott a társulattól,

amihez minden segítséget megadtunk, amikor erre már lehetőség volt. Úgy rendeztük a béreket, a menedzsmentet, hogy segítsük a művészi fejlődést. A több évtizedes munka eredményét remekül mutatja a most megjelent lemez, amelyen a Bartók vegyeskarok szólalnak meg Kocsis Zoltán vezényletével. Úgy gondolom, Magyarországon példátlan módon több hónapig dolgozott együtt az előd és az utód, hiszen ezt a stafétaváltást Antal Mátyással már másfél éve előkészítettük. Ő pedig az utóbbi időszakban igazán önzetlenül segítette Somos Csabát. Az új karnagy nemrég egy a cappella esttel mutatkozott be a Vigadóban, s a kórus olyan lelkes odadással, magas szintű profizmussal énekelt, hogy úgy tűnik, jó döntést hoztunk. Tényleg azt kívánom, hogy minden együttesnél így történjen a vezetőcsere! Az elmúlt időszak ennek ellenére nem volt azért teljesen nyugodt, hiszen sokan tartottak attól, mi lesz a karnagyváltás után, mások pedig várták az átalakulást. A következő hónapok mutatják meg, hogy Somos Csaba változtatásai hogyan valósulnak meg. Biztosan lesznek konfliktusok, feszültségek, a megbízatása azonban arra szól, hogy világszínvonalra emelje a kórus színvonalát, és az ő személye erre garancia.

! Ha visszatekint az elmúlt két évtizedre, mivel a legelégedettebb?

Visszanézve sok kudarcom és tévedésem mellett az eredményekbe tudtam kapaszkodni. Meg nem fordul a fejemben, hogy ezt egyedül értem el, de sikerek segítettek az előrenézésben is. A huszonegy év alatt nagyon fontos volt a művészi színvonal tartós emelése, ebben kulcsszerepet játszott Kocsis Zoltán kiválasztása, meghívása, a vele való munka. Ahogy a kórus részéről Antal Mátyás fölényes tudása, különleges muzikalitása. Az, hogy sikerült annyi hányattatás után elérni, hogy ide kerüljünk a Műpába, az igényeink szerint alakították ki a próbatermeket, és végre a kottatárunk is méltó, korszerű helyre került.

! Most, amikor a pályázatán dolgozott, milyen jövőképet vázolt fel, mit tart lényeges-

nek a következő években? Hiszen sok mindent, amiért még temérdek zenekar küzd, már elérték: van egy kiváló otthonuk, kórusuk, s a költségvetés terén sem állnak a legrosszabbul, bár gondolom, a többletforrásokat mindig van mire költeni.

– Balog Zoltán miniszter vitte sikerre azt a tervet, hogy néhány más intézménnyel együtt a jelenlegi költségvetésünk is bázisba épüljön be. A pályázatomban egyébként egy grafikon ábrázolja nagyon világosan, hogy voltak időszakok az elmúlt másfél évtizedben, amikor egymást követő két évben az előzőhöz képest közel félmilliárd forinttal kaptunk kevesebbet. Mi annak idején ebből nem csináltunk botrányt, hanem tárgyalásos úton próbáltuk elérni, hogy kompenzáljanak. Nálunk ugyanis 230–235 alkalmazott van, akit szigorúan, munkaviszonyban foglalkoztatunk, így az államtól kapott pénz 40%-át járulékok formájában vissza is fizetjük. Tavaly kaptunk arról hírt, hogy a bázisunk 1875 millió forint lesz, ez megegyezik a tavaly előtti összeggel. Ezt én eredménynek tartom, ahogy azt is, hogy a brandet újrafogalmaztuk. A '90-es évek közepén sok baj nehezítette az ÁHZ életét, az énekkar pedig a pusztaságért küzdött. Akkor megpróbáltam a zenekart nemzetközi porondon is újra elhelyezni, ám ez rögtön a névhasználattal ütközött nehézségbe. Más néven tartották számon az együtttest még azonos nyelvű piacokon is. Hosszas keresgélés után találtam rá arra a névre, amit egy osztrák partner adott, 1958-ban, amikor először vitte német nyelvterületre az együtttest: Ungarische National Philharmonie. Így lettünk 1998-ban Nemzeti Filharmonikusok. Úgy gondolom, hogy az olyan nagyon telített zenei piacon sikerült ezt a brandet ismertté tenni. Ehhez járultak hozzá az olyan lemezek, mint a Bartók új sorozat, amelynek természetes módon lett művészeti vezetője Kocsis Zoltán. A felvételek mind taroltak a nemzetközi fórumokon, elnyerték a BBC-díjat, a Gramophone-díjat, aranylemezek lettek. Kocsis Zoltán kezdeményezésére sokféle adósságot törlesztett az NFZÉK a magyar zenei életben, olyan darabokat mutatunk be, amelyek addig nem kerültek színre, de mi vállaltuk ezt a sokszor nehéz feladatot. Azzal is büszkélkedhetünk, hogy nincs még egy fővárosi székhelyű zenei intézmény, amely ennyi alkalommal venné ki részét a vidéki zenei életben, ráadásul térítésmentesen. A hagyomány alapján állapodtunk meg 1998-ban a Filharmóniával, azóta évente 35–50 alkalommal a zenekar és az énekkar térítésmentesen látogat el különböző helyszínekre. Ez

is egyfajta misszió. Ezzel talán világossá válik, hogy mitől nemzeti egy együttes. Személyes büszkeségem, hogy a muzsikussaink különböző kis formációkban, önkéntes alapon ellátogatnak a kisebb vidéki intézményekbe.

■ Az Úton a zene sorozatra gondol?

– Igen, ebbe két éve kezdtük bele. A zenekari muzsikuskok önkéntes alapon elautóznak többnyire halmozottan hátrányos helyzetű településekre, és ott olyan gyerekeknek muzsikálnak, akik addig valószínűleg soha életükben nem hallottak addig még ilyenfajta élő muzsikát. A környékbeli zeneiskolákban pedig kis mesterkurzusokat adnak. Egyáltalán, nagyon lényegesnek tartom az edukációs programokat, hiszen az idősebb generációnak óriási a felelőssége abban, hogy a fiatalokat megtanítsa mindarra, amit ő jónak talál. Kötelességünk a jövő közönségéről gondoskodnunk.

■ Ennyi és ilyen eredmény után hová lehet még eljutni?

– Szeretném, ha valamikor – még az én időmben – az előadóművészeti intézmények finanszírozási rendje gyökeresen megváltozna. Az előadóművészeti törvény megszületése jelentős lépés volt, hiszen igyekezett átláthatóságot vinni a közpénz-finanszírozásban. Mi ugyanis többszörösen is eltérünk sok gazdálkodási szervezettől. Nálunk szeptemberben indul az évad, s a finanszírozásnak is jó lenne ezt a gazdálkodást követnie. Az lenne az igazi, s elősegítené a tervszerű működést is, ha négyéves ciklusban finanszíroznának. Erre több példa létezik a nyugat-európai országokban: garancianyújtással vagy olyan pályázattal rendszerrel, ami négy évre biztosítja – kormányoktól függetlenül – hogy azért a tevékenységért, amit az adott intézmény eltervezett és végre is hajt, megkapja az adott összeget. Örülnék, ha ilyen pénzügyi biztonsággal tervezhetnék az előadóművészeti intézmények, hiszen egy zenei együttesnek több évre előre kell elkészítenie a programját. Az edukáció minél szélesebb elterjedése is lényeges volna az előadóművészetben. Az NFZ-nél is igyekszünk a saját metódusainkat tökéletesíteni, kiszélesíteni. Nekem nagyon jólesik és mélységesen meg lehet, hogy milyen lelkesek a muzsikuskok ebben az ügyben. Pedig nincs benne a munkaköri leírásukban, hogy zötykölődjenek, szegény településeken muzsikálnak, s gyerekekkel szerettedék meg a zenét. Ezt mégis teljes odaadással művelik. A kórusnál kisebb formációk is járják az iskolákat.

Fotó: Glódi Balázs

Emellett örülnék, ha csavarognánk a világban és itthon. De nem lehet ezügyben panaszkodni, hiszen a következő évadban megyünk Japánba, Kínába, a kórus a határon túl lép fel több alkalommal, s Szlovákiába, Lengyelországba is eljutunk. Meglehetősen színes és gazdag a palettánk.

■ Hogy állnak a törzsközönséggel?

– Most jártam a Müpa Lépcsőtermében, Baráti Körünk tagjainak elindítottuk a bérletárúsítást, és már most hatalmas a tumulus. Minden okunk megvan reménykedni, hogy a közönség nem hagy bennünket cserben. Két éve heves vitákat váltott ki, de ragaszkodtam a szabadon variálható bérlethez, ami hatalmas sikert aratott. Szeretnék emellett a Bartók Új Sorozatot befejezni, hiszen „nagy falatok” vannak még hátra: a Csodálatos Mandarin, a Kékszakállú Herceg Vára, a zongoraversenyek. Lehet híreket hallani arról, hogy az MTVA új kulturális csatornát indít. Mi a kezdetektől együttműködünk a Müpával, így a koncertjeinkről felvételek születtek, webcaston is egyre gyakrabban lehet élőben követni az előadásokat. Örülnék, ha minél több hangversenyünket láthatnák-hallhatnák a tv-nézők is.

■ Tavaly, a hatvan éves születésnapján egy interjúban arról beszélt, az utódok is gondolkodnia kell...

– Határozott szándékom a lehetséges utódot még időben idevenni, hogy derüljön ki, működik-e a titokzatos kémia a vezetőtársakkal, amire egy művészeti szervezet irányításhoz szükség van. Szeretném, ha az utódom hosszú időt tölthetne már itt, s zökkenőmentes lenne az átadás átvétel. Ha az ember felelősséget érez az intézménye iránt, akkor ez kötelessége.

■ *Ez azt jelenti, hogy ez az utolsó öt esztendeje az együttesek élén?*

– Meglátjuk, ha megérem, 66 évesen milyen állapotban leszek, milyen ambíciókkal. Akadnak, akik ennyi idősen is nélkülözhetetlenek, és akadnak, akik annak képzelik magukat. Ők Sándor György szavaival mondják, hogy „Fiatalok, mielőtt átadnám a stafétát, még egy kicsit magamnál tartom...” Nem szeretnék két lábon to-

tyogó élő emlékművé válni, olyan vezetővé, aki már nem képes rugalmasan a változásokra. Az eltelt évek alatt is mindig igyekeztem önkritikus lenni, nem szédültem meg a sikerektől és nem vágtak földhöz a kudarcok.

■ *Említette, hogy szívesen írna egy könyvet is a menedzselés nehézségeiről...*

– Ami a könyvet illeti, valóban bátorítanak több helyről, s én is érzem, hogy ez is egy adósság, az idősebb generációnak minden tapasztalatát át kell adnia. Csak abban vannak kételyeim, hogy mit érdemes... Oly mértékben változott ugyanis a világ. A menedzselés az internet megjelenésével teljesen átalakult, s ki tudja, hogy néhány éven belül mi lesz a jelenlegi eszközökből. Az emberi viszonyok azok, amelyek nem változtak. De e tekintetben beszélhetünk a

legkevesebb tanítható tudásról. Mert vagy megvan az emberben az az empátikus képesség, ami a vezetéshez nélkülözhetetlen, vagy nincsen... Lehet persze tanítani vezetői ismeretet, kommunikációt, de az az alapkérdés, hogy valakiben megvan-e az a képesség, hogy embereket rá tud venni arra, hogy közösen valamely értékes művészi produkciót hozzanak létre? Nehéz ezt átadni annak, aki káposztafejeknek, ellenségeknek vagy simán csak alkalmazotknak tekinti a muzsikusokat. Tele van titokkal a munkánk, és nagyon sokszor a pillanat dönti el, hogy jól vagy rosszul léptünk. Összegezve mindenesetre azt mondhatom – és szeretném öt év múlva is elmondani-, Kós Károllyal, hogy „Tettem, amit tennem kellett. Ahogy tudtam. Ahogy lehetett.”

R. Zs.

„Európa első összművészeti központja”

A Pesti Vigadó kedvezményekkel várja a zenekarokat

Régi-új helyszínnel gazdagodott 2014-ben a magyar zenei élet, hiszen tavasszal megnyitotta kapuit az újjávarázsolt Pesti Vigadó. Mindenki érdeklődve várta, milyen művek hangzanak majd fel, milyen előadók lépnek pódiumra a Duna partján álló épületben. Az egyre nagyobb érdeklődés, a fellépők sokasodó száma és a növekvő publikum azt bizonyítja, kiváló hangversenytermet kaptak a zenészek, ahol az akusztika kialakítására is nagyon ügyeltek. Ráadásul a kulturális, művészeti produkciókat kedvező bérleti árakkal várják. A Pesti Vigadó olyan összművészeti, befogadó intézménnyé, helyszínné vált, amelynek hat emeletén kiállítások, tárlatok, színházi előadások, balett-közvetítések, konferenciák, díjátadók, protokolláris és állami rendezvények mellett természetesen a hangversenyek is helyet kapnak. A házról, programjairól a Pesti Vigadó kommunikációs vezetője, Lesti Árpád beszélt, miközben körbevezetett a megújult épületben.

■ *A látogató számára elsőként tűnik fel, hogy a korábbi állapotokhoz képest jelentősen megváltozott a Díszterem, éppen az ellentétes oldalra került például a pódium...*

– Miközben a színpad a 2004-es bezárás előtt a Díszterem déli oldalán volt, ráadásul fix, nem mozdítható beépítéssel, addig

a tíz éves felújítás után 2014-ben átadott épületet már az egy-két négyzetméteres nagyságú elemekből összeállítható pódium szolgálja ki, amelyet általában az északi oldalon építünk fel. Amennyiben más megrendelői igény érkezne, úgy lehetőségünk van helyét megváltoztatni. Anno a technikai pult az északi oldalon volt, ma ez

a déli rész fölött található. Feljebb lett emelve az álmennyezet is, így ma már kb. 17 méter a Díszterem belmagassága. A hangzás is jelentősen javult, a teremakusztikai méréseket Kotschy András végezte. *(A keretes részben található az erről szóló írás - szerk.)* Az átépítés után kialakított teremben széksoros elrendezésben maximá-